

درباره جهان نیچه و جهان تارکوفسکی

فیلم «ایثار»، گذراز تردید به سوی تفکر معنوی

می خواهد به یک نظریه مطلق و جهانشمول دست یابد، در مقام خدایی نشسته است. به عبارت بهتر تارکوفسکی از سویی فهم خود را از نیچه به رخ می کشد و از سوی دیگر، اذعان می دارد گرایش به سمت مطلق هایی نظری، کار انسان و در توان انسان نیست و این یعنی اینکه تنها منبعی که می تواند مطلق هایی را به انسان اعطا کند، الوهیت است و جز آن، قرار گرفتن در مسیری است که بالاخره به زبان نیچه جاری می شود و مال آن -چنان کدر فیلم دیدیم- می تواند نابودی با جنگ های جهانی باشد.

دهد مقصود تارکوفسکی چیست. تارکوفسکی به این دیدگاه می تازد که انسان زندگی و جهان را می سازد و این وجهی از تمایز تفکر او از نیچه است. وی همچنین تلاش دارد تا با برجسته کردن اهمیت زندگی در تفکر نیچه و توصیف آن از زبان اوتو، نشان دهد با جوهره فکر نیچه به خوبی آشناست، اما دقیقاً و در همین آشنایی است که به بن بست ملال آور آن هم قیوف پیدا می کند. تارکوفسکی در دل همین گفت و گو و از زبان الکساندر، اذعان می دارد آن کسی که

داعیه دار آن است، ترتیب می دهد. در همین حین و از آنجایی که آموزه «بارگشت جاودان همان» نیچه بحث می شود، اوتو، در اثنای گفت و گو، سوار بر دوچرخه اش به صورت بی هدف می چرخد تا مخاطب بیشتر درگیر مفهوم بازگشت جاودان -با تفسیری که فیلم از آن دارد- شود. مشابه این اتفاق، زمانی رخ می دهد که در پایان این گفت و گو که به ظاهر با محکومیت نیچه به پایان رسیده است، کودک ساکت، بی سروصدا دوچرخه را با طنابی به درخت بسته است و با این کار باعث توقف دوچرخه می شود تا از این طریق تارکوفسکی اذعان کند تفکر معصوم آینده، دور باطل گردش زمانی نیچه ای را غافلگیر می کند و می شکند.

همچنان که از نظر فرم -همانقدر که می توان از تارکوفسکی انتظار داشت- دقت و ظرافت به کار می رود تا ماجرای این گفت و گو به سرانجام برسد، محتوای گفت و گو نیز هر چند نه به صراحت یک کتاب یا مقاله، اما در لفافه ای از سخنان استعاری و کنایی، از غنای لازم برخوردار است. مواجهه تارکوفسکی با تفکر نیچه مواجهه یک کشیش مانند کاپلستون با نیچه نیست. تارکوفسکی سعی می کند به شکل عمیقی در برابر این رویکرد طرح پرسش کند.

پیش از آنکه این گفت و گو آغاز شود، الکساندر در کنار کودک ساکت خود، ماجرای درخت و میوه آن را تعریف می کند و سعی دارد روشن سازد که انسان، وظیفه ساخت جهان را برعهده ندارد، بلکه انسان صرفاً خود را تغییر می دهد و در پی این تغییر، جهان، خودش تغییر می کند. چنان که با کاشت درخت، ثمرات آن درخت، خودش را نشان می دهد. این از مهم ترین نقاطی است که می تواند گفت و گوی مبهم مورد اشاره را روشن کند و نشان

فیلم سینمایی ایثار، فیلمی که می توان آن را اثر برگمائی تارکوفسکی هم نام نهاد، از این قاعده مستثنی نیست و تلاش دارد تا راهی روشن به انسان معرفی کند. اما این بار و اینجا تارکوفسکی این راه روشن را نه صرفاً در برابر راه روشن

علم و تکنولوژی و ایدئولوژی، بلکه راهی روشن در برابر سایه روشن تردیدهای فلسفی معاصر می داند. تارکوفسکی بسی صریح تر از آنچه در فیلم استاکر نشان داد، قصد دارد تا از تردید گذر و تفکر معنوی را به عنوان یک راه نجات بخش معرفی کند. به همین خاطر است که این بار سخنان، مفاهیم و نمادهای فیلم به صراحت در برابر نیچه به مثابه الگوی تفکر فلسفی معاصر صف آرایی می کنند. از سکانس آغازین فیلم، پس از آنکه اوتو، پستچی و معلم تاریخ سر می رسد و درباره نامه ای تاریخی از گذشته شروع به سخن می کند، تارکوفسکی از زبان دو شخصیت داستان، اوتو و الکساندر، گفت و گویی را درباره نیچه و تمایز تفکر نیچه از تفکری که تارکوفسکی

سیدمهدی ناظمی قره باغ پژوهشگر فلسفه

دقایق آغازین فیلم سینمایی «ایثار»، آخرین ساخته آندری تارکوفسکی، شامل ارجاعاتی صریح به نیچه و برخی اوقات [ارجاعاتی] غیرصریح به آثاری مانند «چنین گفت زرتشت» از نیچه است؛ برخی از این ارجاعات در ادامه فیلم هم تکرار می شوند. این در حالی است که ما در آثار اولیه تارکوفسکی، علاقه چندانی به نام ها و اشاره مستقیم به نظریه های فلسفی نمی بینیم، هر چند ارجاع به مفاهیم کلی مانند «علم»، «ادبیات»، «مذهب» و... کمابیش در این آثار موج می زند و شب این هم روشن است که اصلاً تارکوفسکی فیلم هایی ساخته است که درباره آن مفاهیم، سخنی بگوید. در واقع تارکوفسکی به دنبال آن است که از جایگاه حقیقی هنر و دین در عصر مدرن و غلبه تکنولوژی، سیاست و علم پرسش کند و البته این پرسش را پاسخ بگوید. شاید یکی از مهم ترین تفاوت های تارکوفسکی و برگمان هم در همین باشد که برگمان اصراری بر پاسخ ندارد و همواره وجهی از ابهام صورت مند را می توان در اثر او دید و تارکوفسکی در مقابل، به دنبال گذار از ابهام هاست.

ادامه از صفحه ۷

روابط پرفراز و نشیب ایران و عربستان سعودی پس از تحولات سال ۲۰۱۱ خاورمیانه پیچیدگی بیشتری پیدا کرده است

جنگ سرد خاورمیانه ای

enter bahrain to help put down unrest, the new york times 14 march 2011

۱۵- در دوره جنگ سرد از سوی آمریکا برای ممانعت از گسترش نظام کمونیستی کمک های مالی به متحدین خود می کرد که به طرح مارشال معروف شده بود.

۱۶- پورحسین ناصر، سنی، عبدالمجید، عربستان و رویارویی هژمونیک با بیداری اسلامی در حوزه خلیج فارس، بررسی مودی بحرین، فصلنامه علوم سیاسی، سال یازدهم، شماره ۶۲، تابستان

۱۷- نوروزی حسین، بررسی تطبیقی سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران و عربستان سعودی در قبال تحولات بیداری اسلامی، شهریور سال ۱۳۹۴ ص ۵۳

۱۸- نیاکویی سیدامیر و بهمنش حسین، بازیگران معارض در بحران سوریه: اهداف و رویکردها، فصلنامه روابط خارجی، سال چهارم، شماره چهارم، زمستان ۱۳۹۱، ص ۱۰۴

۱۹- نیاکویی سیدامیر و بهمنش حسین، بازیگران معارض در بحران سوریه: اهداف و رویکردها، فصلنامه روابط خارجی، سال چهارم، شماره چهارم، زمستان ۱۳۹۱، ص ۲

۲۰- نوروزی حسین، بررسی تطبیقی سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران و عربستان سعودی در قبال تحولات بیداری اسلامی، شهریور سال ۱۳۹۴ ص ۹۷

۲۱- همان

۲۲- نیاکویی سیدامیر و بهمنش حسین، بازیگران معارض در بحران سوریه: اهداف و رویکردها، فصلنامه روابط خارجی، سال چهارم، شماره چهارم، زمستان ۱۳۹۱، ص ۱۲۰

۲۳- سایت خبری تحلیلی سراج ۲۴، عربستان جنگ نیابتی با ایران را علنی کرد.

۲۴- عطوان عبدالباری، تولد اهریمن عوامل پیدایش دولت اسلامی عراق و شام، مترجم فاروق نجم الدین، تهران، انتشارات علمی و فرهنگی، ۱۳۹۵، ص سی و دو

۲۵- نجات سیدعلی، رویکرد سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران در قبال تحولات نوین خاورمیانه، فصلنامه سیاست، سال اول، شماره چهارم، زمستان ۱۳۹۳، ص ۷۴

۲۶- همان، ص ۷۵

۲۷- نجات سیدعلی و موسوی سیده راضیه و صارمی محمدرضا، راهبرد عربستان سعودی و جمهوری اسلامی ایران در قبال بحران یمن، فصلنامه مطالعات روابط بین الملل، سال نهم، شماره ۳۳، بهار ۱۳۹۵، ص ۱۴۷

۲۸- همان ص ۱۳۹

۲۹- شبکه تلویزیونی الکوثر، یمن از بیداری اسلامی تا تجاوزگری سعودی ها، ۲۶ مرداد ۱۳۹۶

۳۰- نجات سیدعلی و موسوی سیده راضیه و صارمی محمدرضا، راهبرد عربستان سعودی و جمهوری اسلامی ایران در قبال بحران یمن، فصلنامه مطالعات روابط بین الملل، سال نهم، شماره ۳۳، بهار ۱۳۹۵، ص ۱۴۰

۳۱- قطر، کویت، امارات و بحرین، متحدان عربستان را در این ائتلاف تشکیل داده اند و کشورهایمانند سودان، مراکش، مصر، اردن و...، در تحویل تسلیحات نظامی با ریاض همکاری می کنند.

۳۲- نجات سیدعلی و موسوی سیده راضیه و صارمی محمدرضا، راهبرد عربستان سعودی و جمهوری اسلامی ایران در قبال بحران یمن، فصلنامه مطالعات روابط بین الملل، سال نهم، شماره ۳۳، بهار ۱۳۹۵، ص ۱۶۰

۳۳- همان ص ۱۶۰

34- Milani mohsen, iran and saudi arabia square off, foreign affairs, 11 october 2011

۳۵- سایت اقتصاد ایرانی، در ۱۰ سال گذشته بر نفت دنیا چه گذشت؟ ۲۹ فروردین ۱۳۹۴

۳۶- ایسنا، تصمیم جدید ایران در صورت تداوم همراهی عربستان با آمریکا، ۱۴ خرداد ۱۳۹۸، کد خبر ۹۸۰۳۱۴۰۶۱۵۲

برسانند. در این چارچوب عربستان سعودی با افزایش صادرات نفت خود سعی کرده است، تبعات تحریم نفتی ایران را کاهش دهد و بتواند جایگزین نفت ایران باشد تا آمریکا را برای تحقق اهدافش یاری رساند. در این خصوص امیر عبداللهمان، دستیار ویژه رئیس مجلس در امور بین الملل و اکش نشان داد و گفت: «حاکمان عربستان اگر همکاری و نوکری خود برای آمریکا را متوقف نکنند باید منتظر تصمیم جدید و شوک آور تهران باشند.»^{۳۶} سیاست های تعاملی و ارتباطی ایران (به عنوان قدرتمندترین بازیگر منطقه) با کشور عربستان (به عنوان بزرگترین کشور در میان کشورهای عربی)، نوع مناسبات در منطقه را دستخوش تغییرات جدی می کند. عربستان سعودی، ایران را منشأ اصلی بی نیابتی در منطقه می داند و ایران را مانعی بزرگ سر راه اهداف خود به شمار می آورد و در مقابل جمهوری اسلامی ایران، عربستان را به چشم یک یار نیابتی ثروتمند و بلند پرواز ایالات متحده می نگرد که این بلند پروازی از زمان ولیعهد شدن بن سلمان (در سال ۲۰۱۷) شدت بسیاری به خود گرفته است، به طوری که با گذشت حدود چهار سال از قطع روابط بین این دو کشور، نشانه هایی از بهبود روابط بین طرفین مشاهده نمی شود.

منابع:
۱- شفیعی نودر و قنبری فرهاد، تبیین روابط ایران و عربستان در چارچوب مفهومی جنگ سرد، فصلنامه تحقیقات سیاسی بین المللی دانشگاه آزاد اسلامی واحد شهرضا، شماره سی و یکم، تابستان ۱۳۹۵ ص ۱۱۸
۲- جنگ سرد نوعی درگیری میان ملت هاست که موجب فعالیت های نظامی مستقیم نمی شود، اما در درجه اول فعالیت های اقتصادی و سیاسی و تبلیغاتی و اعمال جاسوسی و جنگ های نیابتی و مسابقه تسلیحاتی را در برمی گیرد. این اصطلاح معمولاً به دوره ای از رقابت، تنش و کشمکش های سیاسی و ژئوپلیتیکی بین بلوک شرق (شوروی و متحدانش) و بلوک غرب (آمریکا و ناتو) بعد از جنگ جهانی دوم گفته می شود که تا سال ۱۹۹۱ (زمان فروپاشی شوروی) ادامه داشت.
۳- اندیشکده council of foreign relations که به اختصار سی اف آر گفته می شود در مقاله irans saudi counterweight به جنگ سرد خاورمیانه ای اشاره می کند.

4-rubin michael, iran and saudi arabicas 'hate-hate' relationship, american enterprise institute, 12 october 2011,

۵- مرتضی شجاع، رقابت منطقه ای ایران و عربستان و موازنه نیروها در خاورمیانه، اطلاعات سیاسی- اقتصادی، ش ۲۳۹، ص ۴

۶- نیاکویی سیدامیر و بهمنش حسین، بازیگران معارض در بحران سوریه: اهداف و رویکردها، فصلنامه روابط خارجی، سال چهارم، شماره چهارم، زمستان ۱۳۹۱، ص ۱۰۱

۷- جاویدی رقیبه و بهرزی لک غلامرضا، سناریوهای دهه آینده روابط ایران و عربستان، فصلنامه تحقیقات سیاسی بین المللی دانشگاه آزاد اسلامی واحد شهرضا، شماره سی و دو، پاییز ۱۳۹۶ ص ۴

۸- جامعه خبری تحلیلی الف، اولین نشست خبری رئیس جمهور منتخب، ۲۷ خرداد ۹۲، کد مطلب ۱۹۰۳۵۴

۹- عنادی مراد، سایت تحلیلی خبری عصر ایران، سنگ اندازی اسرائیل و عربستان در پرونده هسته ای ایران، ۱۰ اردیبهشت ۱۳۹۱، کد مطلب ۲۱۱۸۲۳

10-black ian, iran nuclear deal: saudi arabia and gulf react with caution, the guardian, 24 november 2013,

۱۱- نوروزی حسین، بررسی تطبیقی سیاست خارجی جمهوری اسلامی ایران و عربستان سعودی در قبال تحولات بیداری اسلامی، شهریور سال ۱۳۹۴ ص ۴۰

۱۲- همان

13-(Khamenei. ir 1390/11/14)

14-Bronner Methan and Slachman Michael, saudi troops

بازپس گیری این مناطق است.

۴- عربستان سعودی همان گونه که در ابتدای نوشته اشاره شد با هر نوع گسترش دموکراسی در منطقه که ممکن است خود رژیم پادشاهی سعودی را تحت فشار قرار دهد، مخالف است. بنابراین ریاض از به قدرت رسیدن انصارالله در یمن به شدت احساس خطر می کند و تمام تلاش خود را معطوف این مساله کرده است که از تبدیل شدن انصارالله به مدلی مانند حزب الله لبنان جلوگیری کند و مانع از نفوذ و گسترش ایدئولوژی انقلابی ایران به کشورهای منطقه شود و در نهایت بتواند، یمن را که حیاط خلوت خود به شمار می آید، حفظ کند. اما سیاست های ایران در قبال یمن در نقطه مقابل عربستان سعودی قرار دارد. رابطه تهران و صنعا در گذشته تحت تاثیر سیاست های عربستان و شورای همکاری خلیج فارس قرار داشت و از این جهت رابطه گرمی بین طرفین برقرار نبود. وجود شیعیان حوثی موجب شده بود عربستان بهانه های لازم برای سرکوب مردم یمن را داشته باشد و در همین راستا از سال ۲۰۰۴ تا ۲۰۱۰، ارتش یمن و عربستان، ۶ حمله زمینی و هوایی علیه انصارالله انجام دادند که نتوانست قدرت نظامی و انسانی شیعیان یمن را تضعیف کنند. ایران همواره از سیاست های عبدالله صالح انتقاد می کرد. در جریان تحولات سال ۲۰۱۱، ایران با تمرکز بر اصل احترام به رای مردم یمن و تقبیح حضور و دخالت کشورهای خارجی، از خیزش های مردمی حمایت کرد و اعتراضات مردم یمن را در قالب بیداری اسلامی ارزیابی کرد. همین موضوع موجب تیرگی بیشتر روابط بین دو کشور شد و در نهایت با سقوط صنعا توسط انصارالله این روابط وارد کانالی دیگری شد. ایران در پی شعله ور شدن آتش جنگ، سیاست خویشنداری در پیش گرفت؛ اما از انصارالله و حوثی ها حمایت های سیاسی، معنوی و رسانه ای خود را دریغ نکرد. تاثیرگذاری انقلاب اسلامی ایران بر شیعیان یمن و به ویژه جنبش حوثی ها زیاد بوده است. ایران از زمان شروع جنگ یمن، تلاش های بسیاری برای متوقف کردن این بحران در مجامع بین المللی انجام داده است که تا به حال به نتیجه نینجامیده است. جمهوری اسلامی ایران برخلاف عربستان، حل بحران یمن را در گفت و گوهای سیاسی بین احزاب و گروه های مختلف یمنی می بیند و از ابتدا به این موضوع تاکید کرده است. به هر حال دو قدرت منطقه ای درباره یمن، سیاست های متضادی دارند. ایران، عربستان را متهم می کند که تلاش دارد با پیوند دادن حوثی ها به القاعده و بزرگنمایی خطر شیعیان منطقه و گسترش نفوذ ایران، ضمن به دست آوردن حمایت دیگر کشورهای عربی، به دخالتش در یمن و کشتار شیعیان این کشور وجهه ای مشروع بخشد و در مقابل عربستان سعودی، ایران را به دست داشتن در جنگ داخلی یمن و حمایت از حوثی ها و انقلابیون متهم می کند.

کشمکش های اقتصادی: ایران و عربستان تقریباً از ذخایر نفت و گاز مشابهی برخوردارند و اقتصاد هر دو کشور وابسته به نفت و گاز است. با این وجود تحریم های آمریکا، تولید نفت در ایران را محدود و مانع سرمایه گذاری خارجی در ایران می شود. همین موضوع به عربستان سعودی کمک می کند در رقابت با ایران به یک مزیت رقابتی دست یابد. از این رو ریاض سعی می کند با افزایش صادرات نفت خود و نتیجتاً با پایین آمدن قیمت نفت، اقتصاد ایران را فلج کند.^{۳۷} در همین راستا عربستان در سال ۲۰۱۵ با افزایش تولیدات نفتی خود باعث کاهش قیمت نفت شد. قیمت نفت خام اوپک در سال ۲۰۱۴، به طور میانگین ۹۴/۸۰ دلار آمریکا بود که در سال ۲۰۱۵ ۴۸/۰ دلار کاهش یافت.^{۳۸} با روی کار آمدن ترامپ، روابط بین آمریکا و ایران تیره تر شد و بعد از خروج آمریکا از برجام و اعمال فشار حداکثری علیه ایران، این روابط ابداً دیگری به خود گرفت. آمریکا سعی کرده برای تسلیم ایران، تحریم های بی سابقه ای را مورد اجرا قرار دهد و از این رو در تلاش است فروش نفت ایران را به صفر

جنگ یمن: موقعیت ژئوپلیتیک و استراتژیک یمن، اهمیت خاصی را به

اودر منطقه مهم خاورمیانه داده است. از نظر جغرافیای انسانی اکثریت جمعیت یمن را شیعیان زیدی (در شمال) و سنی شافعی (در جنوب) تشکیل می دهند. این کشور از نظر اشراف بر شاخ آفریقا و امکان کنترل تحرکات این منطقه و نیز سواحل شرقی آفریقا، از راه مرزهای دریایی جنوب و غرب یمن و نیز جزیره سوکاترا، اهمیت ویژه ای به این کشور داده و به علاوه اشراف این کشور به تنگه باب المندب اهمیت بسزایی به آن داده است. از تنگه باب المندب روزانه حدوداً ۲/۳ میلیون بشکه نفت عبور می کند که همین عامل توجه کشورهای جهان را به این منطقه معطوف کرده است.^{۳۹} از زمان سرنگونی رژیم پهلوی ایران و اتحاد دوباره یمن و کشمکش میان حکومت مرکزی و قبایل حوثی، زمینه هایی را برای رقابت ایران و عربستان سعودی بر سر گسترش نفوذ در یمن ایجاد کرده است.^{۴۰} روابط ایران و عربستان سعودی که بعد از خیزش های مردمی سال ۲۰۱۱ به سردی گراییده بود با حمله عربستان سعودی به صنعا و متهم کردن ایران به حمایت از جنبش انصارالله و شیعیان حوثی، رویه تقابلی به خود گرفت. یمن از جمله چهار کشور عربی بود که در سال ۲۰۱۱ میلادی شاهد بیداری اسلامی و تغییر و تحولات داخلی شد و در نتیجه آن حکومت ۳۳ ساله عبدالله صالح سقوط کرد. در فوریه ۲۰۱۲، منصور هادی، معاون عبدالله صالح توانست در یک انتخابات تک نامزدی و با حمایت عربستان و آمریکا زمام امور را به دست گیرد.^{۴۱} اما ریاست جمهوری عبدربه منصور هادی نتوانست آرامش را به صنعا بازگرداند و در نهایت در ژانویه ۲۰۱۵ کاخ ریاست جمهوری با حمایت انصارالله به دست انقلابیون یمن افتاد. مقبولیت و نفوذ چشمگیر حوثی ها در یمن، نگرانی همسایه شمالی آنها با ۱۴۰۰ کیلومتر مرز مشترک با برانگیخت. ۲۰ به هر حال در مارس ۲۰۱۵ ائتلافی از کشورهای منطقه ۳۰ به رهبری عربستان به یمن حمله کردند. این درگیری ها بعد از چهار سال هنوز ادامه دارد و نتیجه ای برای آل سعود و همبیمانانش دربر نداشته است. عربستان سعودی از گذشته نگاه ویژه ای به یمن داشته است تا جایی که به اعتقاد برخی کارشناسان، موضوع یمن برای عربستان سعودی اساساً یک مساله خارجی نیست؛ بلکه مساله امنیت ملی است.^{۴۲} مرزهای مشترک بسیار، وجود شیعیان زیدی که تهدیدی علیه ریاض محسوب می شود و در نهایت اشراف به باب المندب موجب شده است که عربستان، یمن را جزئی از امنیت ملی خود به شمار آورد. عربستان سعودی قبل از سقوط صنعا کمک های مالی زیادی به این کشور مبدول می کرد و به نوعی حاکمیت در یمن را در دست خود داشت و قدرتی به شمار می آمد که می توانست در تصمیم گیری های یمن مؤثر باشد. اما همه معادلات ریاض، بعد از خیزش مردم یمن در سال ۲۰۱۱ و بعدها با تسلط حوثی ها بر صنعا و فرار منصور هادی، دگرگون شد. عربستان سعودی به چند دلیل از تحولات یمن نگران بود: ۱- دگرگونی سیاسی یمن و روی کار آمدن انصارالله می توانست شیعیان عربستان را به تحرک و ادار. ایدئولوژی وهابی عربستان، آنها را در تقابل کامل با شیعیان یمنی قرار داده و عربستان را به این نتیجه رسانده است که هرگونه دگرگونی در این کشور، ساختار سیاسی ریاض را دگرگون می سازد و پادشاهی آل سعود را تهدید می کند. در همین راستا فرید زکریا، نویسنده و تحلیلگر آمریکایی می گوید: «آنچه سعودی ها را به حملات علیه یمن کشاند این است که آنها دولت شیعی در یمن نمی خواهند.»^{۴۳}

۲- با روی کار آمدن حوثی ها، عربستان بسیاری از مزیت های خود در یمن را از دست می داد و نه تنها نفوذ خود در یمن را از دست رفته می بیند، بلکه از پیشرفت قیبه خود یعنی ایران در این کشور نگران است.

۳- در حال حاضر، سه استان یمنی و نفت خیز عسیر، نجران و جیزان در اجاره عربستان است و این کشور حاضر به باز پس دادن آن به یمن نیست. عبدالله صالح نیز برای حفظ قدرت از مطالبه آنها خودداری کرده بود و تکاپوی کنونی عربستان برای جلوگیری از دگرگونی در ساختار سیاسی یمن نیز جلوگیری از تشکیل دولتی است که خواستار